

ΟΙ “ΒΡΥΚΟΛΑΚΕΣ,, ΤΟΥ ΙΨΕΝ

«Ἐπιμαρτυροῦντες τὸν πατέρα τῶν τέκνων».

Ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ λόγιον, τὸ ὁποῖον ὅλοι γνωρίζομεν καὶ εἰς τὸ ὁποῖον δίδομεν διαφόρους ἐκδοχὰς ἐκάστοτε, ὁ μέγας Σκανδιναυὸς φιλόσοφος Ἰψεν ἐστήριξεν ἓνα ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματά του, τοὺς «Βρυκόλακας», ἔργον τρίπρακτον, διδακτικώτατον, ψυχολογημένον.

Ἐνας υἱὸς ἐνὸς λοχαγοῦ ἀλκοολικοῦ καὶ ἐκδότου εἰς τὰς ἡδονάς, ὁ Ὁσβαλτ Ἀλμπιγκ, ἐκφυλὸς ἐκ τῶν ἀνωτέρων λεγομένων τοιούτων, ἡ μήτηρ του χήρα κυρία Ἀλμπιγκ, ἓνας Πάστωρ, ἓνας ἐπιστάτης Ἐξτραγκ, καὶ ἡ κόρη του Ρεγγίνα, μένουσα πλησίον τῆς κυρίας Ἀλμπιγκ εἶναι τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος.

Ἡ σκηνὴ ἀνεπίσταται εἰς τὴν Νορβηγίαν.

Ὁ Ὁσβαλτ ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν Γαλίαν, ὅπου ἐσπούδασε ζωγράφος καὶ ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμά του, ἀρρωστος. Ἀρρωστος ὁμοῦ ψυχικῶς. Τίποτε δὲν τὸν εὐχαριστεῖ. Ὅλα τὸν πειράζουν. Μία ἀγωνία τοῦ σφίγγει τὰ στήθη. Τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς ποθεῖ.

Κάποτε κάποτε ἓνας πόνος τρομερὸς τοῦ σουβλίζει τὸ κεφάλι, ἐκεῖ εἰς τὸ ἰνίον, καὶ ἡ σκέψις του σταματᾷ. Ἡ διάνοιά του ἀδυνατεῖ πλέον νὰ συλλάβῃ κάτι. Τὴν κατάστασίν του τὴν γνωρίζει, διότι ἓνας ἰατρός, τὸν ὁποῖον συνεβουλεύθη τοῦ ἀπεκάλυψε τὴν τρομερὰν ἀλήθειαν. Τοῦ εἶπε μάλιστα ὅτι εἶχε μέσα του κάτι ἀπὸ τὸν πατέρα του.

Τὸ μυαλό του εἶναι χαλασμένον πλέον· κάποιο σαράκι τοῦ τὸ τρώγει. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ χρόνια — διότι ἀπὸ μικρὸν ἢ μήτηρ του ἀμαρτήσασα καὶ ἐγκαταλείψασα τὴν συζυγικὴν στέγην, τὸν ἔστειλε εἰς τὸ Παρίσι — γυρίζει πλησίον τῆς μητρὸς του διὰ νὰ τύχῃ βέβαια περιθάλψεως.

Ἡ χήρα Ἀλμπιγκ, κάτοχος μεγάλης περιουσίας, δαπανᾷ τεράστια ποσὰ εἰς ἀγαθοεργίας διὰ νὰ ἐξαγνίσῃ τὸν σύζυγόν της καὶ ἰδρύει ἐν ἄουλον, τοῦ ὁποῖου πρόκειται νὰ γείνων τὰ ἐγκαίνια.

Ἡ Ρεγγίνα, νόθος θυγάτηρ τοῦ Ἐξτραγκ, ρέπουσα πρὸς τὸν ἐκδοτὸν βίον καὶ αὐτῆ, ποθεῖ ἄλλον κόσμον καὶ ὁ πατήρ, διεφθαρμένος γέρον, γνωρίζων ὅτι δὲν εἶναι θυγάτηρ του, θέλει νὰ τὴν ἐκμεταλλευθῆ. Καὶ μέσα εἰς αὐτὸ τὸ σαθρωμένον σπῆτι μόνον ὁ Πάστωρ ἐπιπλέει μὲ τὰς παλαιὰς θεωρίας του.

Ὁ Ὄσβαλτ ἐξυμνῶν ἀρχίζει νὰ παραπονεῖται εἰς τὴν μητέρα του διὰ τὴν ἀσθενείαν του καὶ τὴν προετοιμάζει ν' ἀκούσῃ τὴν φοβερὰν ἀλήθειαν. Ἐπειτα συζητεῖ μὲ τὸν Πάστορα καὶ μὲ τὴν μητέρα του περὶ τῆς ἠθικῆς τῆς κοινωνίας. Ἐκεῖ παραφέρεται μὲ ἐπαναστατικὰ ἀποφθέγματα καὶ ἔξαφνα μίᾳ διάλειψις τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ κόπτει τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἔκφρασιν.

Αὐτὸ εἶναι ἡ προειδοποίησις τοῦ μοιραίου τέλους. Ὁ σοφός, ὅστις τὸν εἶχε ἐξετάσει, τοῦ εἶχε προείπει ὅτι μίᾳ ἀκόμῃ προσβολῇ καὶ τὸ πᾶν τελειώνει. Θὰ σβύσῃ τὸ μυαλό του. Θὰ καταντήσῃ πάλιν μωρὸ παιδί, νὰ τὸν ταΐζουν. Καὶ κλαίει, ὀλολύζει σὰν νήπιον.

Ἐξαφνα βλέπει τὴν Ρεγγίνα. Εἶναι νὰ τὴν λαχταρᾷ κανεὶς μὲ τὴν φρεσκάδα τῆς. Ἡ Ρεγγίνα θὰ τοῦ δώσῃ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς. Ὁ Ὄσβαλτ τρέχει δῆθεν νὰ τὴν βοηθήσῃ νὰ φέρῃ σαμπάνια καὶ εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον τὴν ἐναγκαλιζεται.

— Τί κάνετε, κύριε Ὄσβαλτ; ἐρωτᾷ ἐκείνη μέσα.

Ἡ κυρία Ἀλμπιγκ γυρίζει καὶ βλέπει τὸν υἱὸν τῆς νὰ ἐναγκαλιζεται τὴν Ρεγγίνα.

— Οἱ Βρυκόλακες! φωνάζει.

Νὰ ὁ βρυκόλακας. Εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εἶχε καταλάβει πρὸ ἐτῶν τὸν σύζυγόν τῆς. Μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ὄσβαλτ, εἰς τὰς σκέψεις του, εἰς τὰ κύτταρά του ὁ Ἴψεν εὐρίσκει τὸν πατέρα του τὸν λοχαγὸν Ἀλμπιγκ. Θέλει μὲ αὐτὸ νὰ δεῖξῃ πῶς διὰ τοῦ ἀπαρα βάτου νόμου τῆς κληρονομικότητος ἀναξίῃ τῶν γεννητόρων ἡ φύσις. Ὁ δὲ Ὄσβαλτ δὲν ἐγνώρισέ ποτε τὸν πατέρα του. Τὸν νομίζει μάλιστα, ἀπὸ ὅσα ἀκούει, σπουδαῖον ἄνθρωπον.

Ἐπειτα ὁ Ὄσβαλτ ἀρχίζει νὰ πίνῃ σαμπάνια. Διψᾷ, διαρκῶς διψᾷ καὶ πίνει, πίνει ὀλονέν. Ἀπαράλλακτος ὁ λοχαγὸς Ἀλμπιγκ, ὅπως εἶναι μὲ τὴν παλιὰ πίπα του, ποῦ εὐρήκε. Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ μερικοὺς βηματισμούς, πίπτει εἰς μίαν ἔδραν καὶ κλαίει πάλιν καὶ ἐξομολογεῖται εἰς τὴν μητέρα του τὸ φοβερὸν τέλος ποῦ τὸν ἀναμένει. Ἀλλὰ ἔχει εἰς τὴν τσέπην του τὴν σωτηρίαν του. Ἐχει μορφίνην, διὰ νὰ δηλητηριασθῇ. Δι' αὐτὸ θέλει νὰ πάρῃ τὴν Ρεγγίνα σύζυγον. Νὰ τοῦ δώσῃ αὐτὴ τὸ δηλητήριο ἢ ἐπὶ τέλους ἄς τοῦ τῷ δώσῃ αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ ἢ μητέρα. Τὴν ἐκλιπαρεῖ, τὴν κυνηγᾷ.

Ἀλλ' ἔξαφνα πιάνει φωτιὰ τὸ νεόδμητον αἶσυλον. Ὅλα θὰ καοῦν, ὅ,τι ἐνθυμίζει τὸν πατέρα τοῦ Ὄσβαλτ, ὅπως καίεται καὶ αὐτός. Καὶ τώρα ἐκδηλοῦται ὅλον τὸ ἀνισόρροπον τοῦ ἀνυχθοῦς νέου. Εἰς τὴν πυρκαϊάν ἀνδραγαθεῖ ἐκεῖνος ὁ ἀσθενικὸς ἄνθρωπος, ὁ τυραννούμενος ἐξ αἰτίας τοῦ πατρὸς του.

Ἀλλ' ἔρχεται καὶ καταπίπτει εἰς μίαν ἔδραν, κοντὰ εἰς τὸ παράθυρον, μὲ τὴν συντροφίαν τῆς μητρὸς του. Ἡ βροχὴ ἔχει παύσει. Προμηνύεται ὡραία ἢ ἡμέρα. Χαράζει. Ἡ πρώτη ἀκτὶς ἡλίου προσπίπτει καὶ ὁ Ὄσβαλτ προσβάλλεται ἀπὸ τὸν τελευταῖον παροξυσμὸν.

Αυτό τὸ ἀριστούργημα, τὸ διδακτικώτατον, τὸ καὶ μόνον αὐτὸ ἀρχοῦν διὰ τὴν σῶσιν, παριστανόμενον, κόσμον, ἀνεβίβασε δὲς, ἔπειτα ἀπὸ ἔτη εἰς τὸ Πανελλήνιον, ὁ κ. Οἰκονόμου, ὁ τέως σκηνοθέτης τοῦ Βασ. Θεάτρου, μὲ ἴδιον θίασον, μέσῳ ἀπεριγράπτου συρροῆς.

Τὸν Ὁσβαλτ ὑπεδύθη ὁ ἴδιος ὁ κ. Οἰκονόμου, διὰ πρώτην φορὰν ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τοῦ κοινῶν.

Ἀφθαστος εἰς ὑπόκρισιν ὑπῆρξε ὁ κ. Οἰκονόμου. Αἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἴδει ἄλλοτε τοὺς Βρυκόλακας, ἀλλ' ὄχι καὶ τὸν Ὁσβαλτ, οἷον τὸν ἐφαντάσθη ὁ Σκανδιναυὸς δραματογράφος. Εἶτε διότι καὶ ἡ φωνὴ του καὶ τὸ λεπτοφυῆ σῶμα του τὸν ἐβοήθουν, ὁ κ. Οἰκονόμου παρουσιάσθη ὡς Ὁσβαλτ ἀληθινός, ἐμψυχωθεὶς. Κόκκινος ἀπὸ τὴν συρροὴν τοῦ αἵματος εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ σωματικὸν στίγμα ἀκόμη πλὴν τῶν ψυχικῶν τοιοῦτων, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀνήσυχος, νευροπαθὴς, ἀσθενικός, βηματίζων ταχύτατα, σταματῶν, κλαίων, ὀλολύζων. Τί θαυμασίως ἀποδοθεῖσα ἐκεῖνη ἡ διάλειψις τῆς ἐγκεφαλικῆς λειτουργίας. Ἐφαίνετο τελείως ψυχολογῆσας, μελετήσας, χωνεύσας τὸν ρόλον του· ἀκόμη ἐφαίνετο ζητήσας καὶ εἰδικῶν ἰατρῶν συμβουλὰς. Χωρὶς δὲ φωνὰς καὶ κραυγὰς διατόρους, ὅπως ἄλλοι Ὁσβαλτ. Εἶχε στιγμὰς ὑπερβορείου ἀνθρώπου, ψυχραίου, φλεγματικῶν, ἔδειξε δὲ καὶ ὅλην τὴν ἀνέλιξιν τῆς προοιούσης ἐγκεφαλικῆς παραλύσεως, ὑφ' ἧς εἶχε προσβληθεὶ ὁ ἦρωας τοῦ ἔργου.

Καὶ ἔπειτα τὸ τέλος, τὸ θαυμάσιον τέλος. Οὔτε ἔπεσε, οὔτε ἐκρημνίσθη μὲ τὰς χεῖρας πλῆττον τὸ διάστημα ὅπως οἱ ἄλλοι διδάξαντες. Χωμένος εἰς τὴν πολυθρόναν του, ὅταν ἡ μητέρα του τοῦ συνιστᾷ τὴν ἴδῃ τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἔκαμα ἓνα ἀπαίσιον μορφασμὸν, συνέσπασε τοὺς μῦς τοῦ προσώπου, καὶ ἐτεντώθη εἰς ἓνα ἐπιληπτικὸν σπασμὸν μὲ μίαν τρομώδη ἀσυνείδητον κίνησιν τῶν χειρῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνη ἡ κυρία Βάρδα, ψυχρὰ σὰν τελεία Σκανδιναυή, μὲ ἓνα τόνον ἐντελῶς ξενικόν, σύρουσα τὰς φράσεις καὶ τὰς λέξεις της, ἦτο μία ἐπιτυχία, ὡς κυρία Ἀλμπιγκ εἰς τὸ σύνολον. Θρέμμα καὶ ἀνάπτυγμα τοῦ κ. Οἰκονόμου καὶ αὐτῆ.

Ζωντανὸς καὶ ὁ Πάστωρ κ. Λούης, μετρημένος εἰς τὰς κινήσεις του, φλεγματικός, σοβαρός. Πολὺ καλὴ δὲ καὶ ἡ δεσποινὶς Φιλιππίδου ὡς Ρεγγίνα καὶ ὁ κ. Βαρνάβας ὡς γέρω Ἐξτραγκ.

Αὐτὴν τὴν ἀπόλαυσιν παρέσχεν ὁ κ. Οἰκονόμου μὲ τὸν θίασόν του εἰς εἰς τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον.